

Pomnik ku czci poległych w walkach o odzyskanie niepodległości w Stoczku

JAK MAZOWSZANIE UPAMIĘTNILI 10. ROCZNICĘ ODZYSKANIA PRZEZ POLSKĘ NIEPODLEGŁOŚCI

Małgorzata Madany

W 10 TĄ ROCZNICĘ
WSKRZEŚZENIA
PAŃSTWA POLSKIEGO,
OZIEŚC POLEGŁYM
TU - ZGINAŁ
FRYD. ROZER. NIEMCOW
JONACY KANDYDA
BRAULINSKI
1918 - 1928 R.

KATEGORIA WIEKOWA: 10-14 LAT

Mazowsze.
serce Polski

ADRESAT: uczniowie w wieku 10–14 lat.

CZAS ZAJĘĆ: 45 minut.

SŁOWA KLUCZOWE: ojczyzna, Mazowsze, historia, pamięć, bohaterstwo, cześć, pomnik.

WPROWADZENIE

W historię małej i większej Ojczyzny wpisują się wielorakie wydarzenia. Nie brakuje w nich kart przywołujących burzliwe dzieje wojen i nieszczęść. Godne jednak szczególnej uwagi są także te momenty, które w warunkach pokojowych odegrały ważną rolę w budowaniu świadomości patriotycznej mieszkańców danej miejscowości. Do takich wydarzeń z całą pewnością należy zaliczyć wybudowanie pomnika na placu Wolności, który upamiętniał w 1928 r. 10. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości. Szczególnie młodym pokoleniom należy przybliżyć tę historię oraz zachęcać je do pielęgnowania pamięci dla następnych pokoleń.

Leżące w powiecie płockim, w centralnej części Mazowsza Rębowo k. Wyszogrodu, było niegdyś wsią królewską, cieszącą się szczególnymi prawami i przywilejami. Mieszkańcy słynęli z pracowitości, zaradności oraz konsekwencji w dochodzeniu swoich praw. Jak podaje „Korespondent Płocki” nr 52 z 1883 r., s. 1: „Rębowo w ciągu wieków wyróżniało się swym wewnętrznym ustrojem, odrębnością mieszkańców (...), swego rodzaju wyłącznością (...), a te cechy, odziedziczone po przodkach, czynią z [tej wsi] osobną grupę różniącą Rębowian od innych włościń”. To z tymi cechami mieszkańców Rębowo można wiązać ich ambicję wystawienia w niewielkiej wiosce okazałego obelisku z piaskowca na upamiętnienie 10-lecia odzyskania niepodległości.

Z inicjatywy ówczesnego rządu Rzeczypospolitej Polskiej rok 1928 stał się okazją do zakrojonych na szeroką skalę obchodów patriotycznych, służących upamiętnieniu 10. rocznicy odrodzenia wolnej Ojczyzny. Wójt gminy Rębowo oraz jej mieszkańcy, odpowiedzieli na apel władz państwowych i zdecydowali się na wybudowanie na placu Wolności monumentu z piaskowca w celu upamiętnienia tego wydarzenia. Dziesięć lat później społeczeństwo Rębowo ufundowało tablicę, na której znalazły się nazwiska osób z terenu gminy Rębowo, poległych w obronie ojczyzny w okresie I wojny światowej oraz w czasie walk w 1920 r. Na początku II wojny światowej pomnik został zniszczony przez niemieckich okupantów. Na szczęście jego zdemontowane elementy przez kolejne lata przeleżały na przykościelnym cmentarzu.

Okazją do przywrócenia pomnika w jego dawnym kształcie stał się rok 1980, który przyniósł solidarnościowy powiew wolności. W tym czasie proboszczem Rębowo został ks. dr Władysław Krawczyk i to on zajął się wraz z mieszkańcami odbudową dawnego pomnika. Dziś, pomimo chlubnej historii, teren wokół pomnika i sam pomnik stracił wiele ze swego pierwotnego blasku. Obchodzona w tym roku setna rocznica odzyskania niepodległości jest okazją, aby przypomnieć historię tego miejsca i przywrócić mu dawną świetność.

CEL OGÓLNY

Przybliżenie nieznannej historii inicjatyw społecznych na terenie Mazowsza mającej na celu upamiętnienie 10. rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę. Zapoznanie się z historią pomnika na placu Wolności w Rębowie.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Uczeń:

- zna historię swojej miejscowości i regionu;
  - wyjaśnia znaczenie pomnika na placu Wolności w Rębowie;
  - rozumie zasady właściwego zachowania się w miejscach pamięci narodowej;
  - potrafi manifestować publicznie swoje uczucia patriotyczne, przez pracę na rzecz ładu i porządku wokół pomnika.
-

METODY PRACY:

- pogadanka,
  - pokaz.
-

FORMY PRACY:

- indywidualna,
  - zbiorowa,
  - praca w grupach.
-

POMOCE DYDAKTYCZNE:

- słowniki,
  - zdjęcia,
  - karta pracy.
-

ZAŁĄCZNIKI:

1. Informacja na temat obchodów 10. rocznicy niepodległości Polski organizowanych przez poszczególne powiaty na Mazowszu.
  2. Historia Pomnika Wolności w Rębowie.
  3. Przedwojenne fotografie przedstawiające Rębowskie Koło Młodzieży opiekujące się Pomnikiem Wolności.
  4. Podsumowanie zajęć.
-

BIBLIOGRAFIA

Z życia Mazowsza płockiego i Kujaw, „Mazowsze Płockie i Kujawy” 1929, nr 1, s. 6, Biblioteka im. Zielińskich Towarzystwa Naukowego Płockiego.

„Korespondent Płocki” 1883, nr 52, s. 1, Biblioteka im. Zielińskich Towarzystwa Naukowego Płockiego.

Informacje uzyskane od pani Elżbiety Popiołek, emerytowanego pracownika Muzeum Mazowieckiego w Płocku.

Przedwojenne zdjęcia Rębowskiego Koła Młodzieży udostępnione przez pana Józefa Górnickiego.

Informacje uzyskane od ks. dr. Władysława Krawczyka.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

CZĘŚĆ WSTĘPNA

1. Wprowadzenie w tematykę zajęć i rozpoznanie, jakie wiadomości mają uczniowie o Narodowym Świącie Niepodległości.
2. Uczniowie podzieleni na grupy ustalają, w jaki sposób można oddać hołd osobom poległym za ojczyznę oraz upamiętnić ich bohaterskie czyny.
3. Prezentacja propozycji przedstawionych przez uczniów.
4. Wyjaśnienie znaczenia słowa pomnik.

CZĘŚĆ GŁÓWNA

1. Przedstawienie informacji na temat uczczenia w 1928 r. 10. rocznicy odzyskania niepodległości na Mazowszu – „żywe pomniki” (**załącznik nr 1**).

2. Omówienie historii powstania pomnika na palcu Wolności w Rębowie, będącego wyrazem hołdu bohaterom poległym za wolność ojczyzny, pochodzącym z terenu ówczesnej gminy Rębowo. Prezentacja historii Pomnika Wolności w Rębowie (**załącznik nr 2**).
3. Przybliżenie działalności Rębowskiego Koła Młodzieży zajmującego się opieką nad pomnikiem na placu Wolności. Pokaz starych fotografii (**załącznik nr 3**).
4. Prezentacja propozycji uczniów na temat ich zaangażowania na rzecz dbałości o pomnik i teren wokół niego.

CZĘŚĆ PODSUMOWUJĄCA

Podsumowanie zajęć za pomocą kilku pytań (**załącznik nr 4**).

Medal na 10. rocznicę odzyskania niepodległości

Załącznik nr 1.

Informacja na temat obchodów 10. rocznicy niepodległości Polski organizowanych przez poszczególne powiaty na Mazowszu

Z życia Mazowsza płockiego i Kujaw, „Mazowsze Płockie i Kujawy” 1929, nr 1.

Uczczenie 10-lecia odzyskania niepodległości w ówczesnych powiatach województwa warszawskiego.

„Wszystkie powiaty naszego województwa postanowiły pobudować trwałe »żywe pomniki« dla upamiętnienia rocznicy dla przyszłych pokoleń.

A mianowicie:

1. powiat warszawski – kolonię klimatyczną;
2. powiat mińsko-mazowiecki – sierociniec;
3. powiat radzyński – stadion sportowy;
4. powiat ciechanowski – powiatowy ośrodek zdrowia;
5. powiat makowski – szpital powiatowy;
6. powiat mławski – szkołę rolniczo-rzemieślniczą;
7. powiat przasnyski – dom sportowy;
8. powiat pułtuski – rzemieślniczą szkołę, dom ludowy i 7-klasową szkołę powszechną;
9. powiat płocki – bursę dla młodzieży szkolnej;
10. powiat płoński – ludowy dom sportowy;
11. powiat sierpecki – powiatowy dom ludowy;
12. powiat sochaczewski – sierociniec;
13. powiat błoński – schronisko;
14. powiat grójecki – schronisko dla dzieci poległych wojskowych;
15. powiat rawski – fermę wzorcową włościąńską i bibliotekę ludową, schronisko dla starców.

Większość tych »żywych pomników« ma być imienia Marszałka Józefa Piłsudskiego”.

Załącznik nr 2.

Historia Pomnika Wolności w Rębowie

Pomnik Wolności w Rębowie jest czterostopniowy, zwieńczony obeliskiem z orłem z krzyżem, według wzoru z 1927 r. Od frontu widnieje napis:

„W hołdzie dzięcznym za cudowne ocalenie parafii Rębowo”

oraz trzy daty:

15 VII 1915 – w tym czasie ruszył front niemiecko-rosyjski, przez co okoliczne miejscowości dotkliwie ucierpiały w wyniku działań wojennych. Rębowo nie poniosło większych strat.

1918 – Polska po 123 latach niewoli odzyskała niepodległość.

1928 – rok budowy pomnika w 10-lecie odzyskania przez Polskę niepodległości.

Wójt Rębowy, Jan Panek wraz z mieszkańcami wyszedł naprzeciw inicjatywie ówczesnego rządu Rzeczypospolitej Polskiej, aby – podobnie jak i inne miejscowości na Mazowszu – uczcić 10. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości. Z tą myślą staraniem mieszkańców Rębowy wybudowano z piaskowca okazały pomnik i ustawiono na przylegającym do kościoła parafialnego placu Wolności. W 1938 r., a zatem dziesięć lat później, została umieszczona na pomniku tablica, na której znalazły się nazwiska bohaterów z terenu gminy Rębowo, poległych w obronie ojczyzny w I wojnie światowej oraz w wojnie polsko-bolszewickiej z 1920 r. Przed II wojną światową opiekę nad pomnikiem i placem Wolności sprawowało Rębowskie Koło Młodzieży. Prawdopodobnie już we wrześniu 1939 r. pomnik został zniszczony przez niemieckiego okupanta. Na szczęście elementy pomnika porzucono na przykościelnym cmentarzu od strony zachodniej, a zdemontowana tablica została ukryta za jednym z ołtarzy w kościele parafialnym. Po wojnie ówczesna władza, zwłaszcza ze względu na orła w koronie i zapis o wojnie 1920 r., nie była zainteresowana, aby przywrócić pomnik do dawnej świetności.

30 maja 1980 r. parafię w Rębowie objął ks. Władysław Krawczyk. Rok później, w sprzyjającej atmosferze wolności, powstałej dzięki istnieniu związku „Solidarność”, udało się mieszkańcom doprowadzić do odbudowy zniszczonego pomnika. Ustawiono go na istniejącym już fundamencie. Wtedy też została umieszczona na pomniku jeszcze jedna tablica, upamiętniająca ks. Michała Serafina, proboszcza Wyszogrodu i Rębowy, zamordowanego w Płocku przez hitlerowców, oraz poległych na frontach II wojny światowej właścicieli majątku w Grodkowie: Kazimierza i Stanisława Dziewanowskich, a także Zdzisława Dąbrowskiego i Wacława Panka. Inicjatywa ta nie spotkała się z aprobatą władz komunistycznych. Ksiądz Władysław Krawczyk odwiedził przedstawiciela służby bezpieczeństwa, który zadawał wiele nieprzyjemnych pytań, jednak ostatecznie obyło się bez żadnych represji.

Przez ponad 20 lat było tradycją, że po Mszy św. na rozpoczęcie nowego roku szkolnego dzieci wraz z nauczycielami i rodzicami przychodziły składać kwiaty przy pomniku na placu Wolności. Z czasem jednak ten zwyczaj zaginał. Obecnie strażacy OSP z Rębowy i sąsiedniego Grodkowa kultywują tę tradycję. Po Mszy św. ku czci ich patrona św. Floriana przy dźwiękach marsza granego przez orkiestrę dętą uroczyste przemarszerowują w stronę pomnika, aby pod nim złożyć kwiaty. Jest też zwyczajem parafialnym, że na Boże Ciało młodzież rębowska przygotowuje ołtarz na placu Wolności.

Obecnie, w związku z obchodami setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości, przez ks. proboszcza Rafała Bednarczyka oraz mieszkańców Rębowy zostały podjęte starania, aby teren wokół pomnika Wolności stał się ponownie wizytówką tej miejscowości. Tylko od nas i naszego zaangażowania zależy, w jakim stopniu odpowiemy na ten apel.

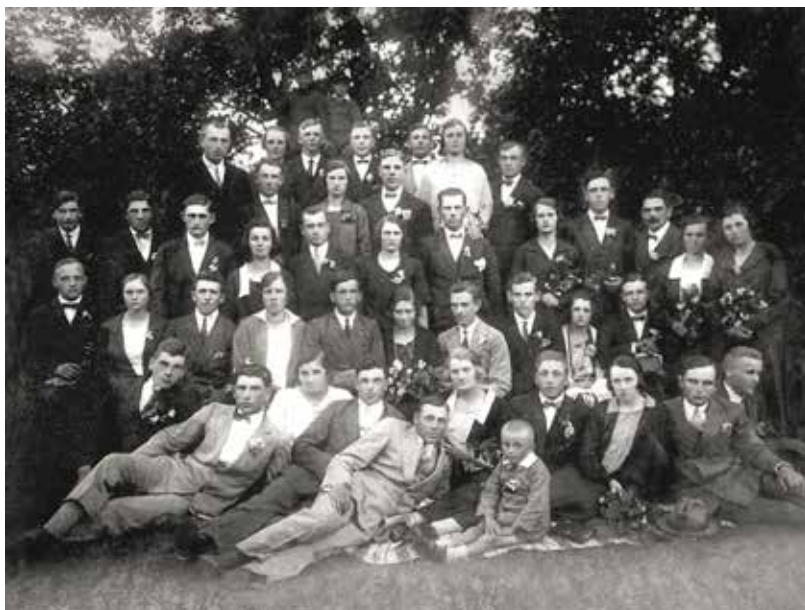
Załącznik nr 3.

Przedwojenne fotografie przedstawiające Rębowskie Koło Młodzieży opiekujące się Pomnikiem Wolności

Pomnikiem na placu Wolności oficjalnie opiekowało się Koło Młodzieży z Rębowa. Zdjęcie wykonano na placu Wolności w latach trzydziestych XX w.

Koło Młodzieży z Rębowa. Zdjęcie z lat trzydziestych XX w.

Załącznik nr 4.

Podsumowanie zajęć

Na podstawie informacji zdobytych podczas zajęć odpowiedz na pytania:

1. Którą rocznicę odzyskania niepodległości przez Polskę obchodzimy w tym roku?

.....
.....

2. Jak Mazowszanie uczcili 10. rocznicę odzyskania niepodległości przez Polskę?

.....
.....
.....
.....

3. W którym roku Rębowianie postawili Pomnik Wolności?

.....
.....

4. Kto opiekował się Pomnikiem Wolności oraz terenem do niego przylegającym przed II wojną światową?

.....
.....
.....
.....